

Spis treści

Podziękowania	9
1. Wprowadzenie	11
1.1. Metodologia	14
1.2. Zasady pisowni terminów i nazw obcojęzycznych	16
1.3. Charakterystyka terenu badań oraz doświadczeń terenowych	17
1.3.1. Ribnowo	18
1.3.2. Satowcza	21
1.3.3. Gyrmen	23
1.4. Opis badanej grupy	24
1.4.1. Bułgarskojęzyczni muzułmanie – Pomacy	25
1.4.2. Prawosławni	34
2. „Synkretyzm religijny” – historia pojęcia i problematyka badań	39
2.1. Teorie synkretyzmu religijnego. Stan badań	39
2.2. Problemy badań nad synkretyzmem muzułmańsko-chrześcijańskim w Europie Południowo-Wschodniej i w Bułgarii	47
3. Dobrosąsiedztwo a resentymenty względem sąsiadów innowierców	62
3.1. Dobrosąsiedztwo jako strategia kulturowa	62
3.2. Narracja o dobrosąsiedztwie	66
3.3. Granice dobrosąsiedztwa	78
3.4. Narracja resentymentalna	83
3.5. „Wszystkiemu są winni politycy”	95
4. Prawosławie adatowe	99
4.1. Kurban w życiu religijnym prawosławnych rozmówców	101
5. Muzułmanie. Między islamem adatowym a salafickim ..	113
5.1. Islam adatowy	116
5.1.1. Elementy praktyk obrzędowych związanych z kalendarzem prawosławnym w życiu religijnym Pomaków	124
5.1.2. Przesypianie dla zdrowia w cerkwi św. Jerzego w Chadzidimowie	133
5.2. Islam salaficki	143
5.2.1. Stosunek do islamu adatowego	144
5.2.2. Stosunek do „Zachodu”	162

6. Chrześcijaństwo w muzułmańskich narracjach religijnych	170
6.1. Chrześcijanie jako „krzywoprzysięzcy” i „gorsze dzieci Adama i Hawwy”	176
6.2. Chrześcijanie jako wyznawcy „gorszej księgi”. Spór o prawdziwe Słowo Boże	190
6.3. Chrześcijaństwo jako religia „nieporozumień” i „falszywego kultu Syna Bożego”	195
6.3.1. Herezje apostoła Pawła	199
6.3.2. Antysakralna historia chrześcijańskiego kultu krzyża	202
6.3.3. Zgubne reformy papieża Grzegorza I	206
7. Narracje chrześcijan o bułgarskojęzycznych muzułmanach	209
7.1. „Bułgarzy najczystszej krwi” czy „konformiści i zdrajcy”?	210
7.2. „Kryptochrześcijanie” czy „poturczeńcy”?	222
7.2.1. Pomacy jako kryptochrześcijanie	222
7.2.2. Pomacy jako „poturczeńcy” – „ludzie Orientu”	232
8. Życie religijne Pomaków w oczach chrześcijan	239
8.1. Opowieści o uzdrowieniach i zachowaniu muzułmanów w chrześcijańskich miejscach świętych	239
8.2. Rytuály muzułmańskie – rytuały chrześcijańskie	249
8.3. „Prawosławny muzułmanin” – „synkretysta” z „Wodino”	259
9. Korzystanie z usług uzdrowicieli innowierców jako przejaw antysynkretyzmu religijnego	275
10. Zakończenie	296
10.1. Synkretyzm „płytki”	296
10.1.1. Synkretyzm jako efekt lęku i fascynacji obcym sacrum	296
10.1.2. Synkretyzm jako przejaw komszułuku	297
10.1.3. Synkretyzm jako strategia misjonarska	299
10.2. Synkretyzm „głęboki”	300
Aneksy	301
Aneks 1. Spis rozmówców	302
Aneks 2. Słowniczek terminów religijnych	308
Bibliografia	314
Summary	331
Indeks osób	336